

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ, НАВЧАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

мати студентів, які постраждали від конфлікту, вони діяли терміново та використали власні кошти, не чекаючи допомоги.

Війна в Україні привернула увагу до необхідності створення стійкості наукових систем і до важливості мереж та спільних платформ, таких як ті, що існують для міжнародної наукової співпраці.

На підставі цього можна зробити висновок: необхідна системна фінансово-матеріальна державна, регіональна, міжнародна та інша партнерська підтримка стійкості системи та управління змінами в довгостроковій перспективі, а також модернізація інформаційно-аналітичної системи вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інститут освітньої аналітики. Освіта України в умовах воєнного стану. *Інформаційно-аналітичний збірник*. Київ, 2022. С. 163–190.
2. Когут У., Сікора О., Вдовичин Т. Виклики навчання та викладання в умовах війни. *Молодь і ринок*. № 6 (204) (2022). С. 83–88.
3. Guerre Ukraine-Russie: Pourquoi tant d'étudiants africains et indiens étaient dans le pays. URL: <https://www.bbc.com/afrique/region-60605584> (дата звернення 18.02.2023).
4. Guerre en Ukraine: que peut faire l'enseignement supérieur? URL: <https://blog.headway-advisory.com/invasion-de-lukraine-que-peut-faire-lenseignement-superieur/> (дата звернення 17.02.2023)
5. New tank éducation&recherche URL: <https://education.newstank.fr/article/view/257099/40-chercheurs-ukrainiens-refugier-endroits-plus-surs-berezko-eurodoc.html> (дата звернення 16.02.2023).

6. Sauvegarder la science à la suite d'un conflit. URL: <https://council.science/fr/current/news/safeguarding-science-in-the-wake-of-conflict/> (дата звернення 18.02.2023).

REFERENCES

1. Instytut osvitynoi analityky (2022). Osvita Ukrainy v umovakh voyennoho stanu [Education of Ukraine under martial law]. *Informatsiyno-analitychnyy zbirnyk*. Kyiv. pp. 163–190. [in Ukrainian].
2. Kohut, U., Sikora, O. & Vdovychyn, T. (2022). Vykyky. Navchannya ta vykladannya v umovakh viyny [Challenges of teaching and learning in war conditions]. *Youth & market*, No. 6 (204). pp. 83–88. [in Ukrainian].
3. Guerre Ukraine-Russie: Pourquoi tant d'étudiants africains et indiens étaient dans le pays [Ukraine-Russia War: Why so many African and Indian students were in the country]. URL: <https://www.bbc.com/afrique/region-60605584> (Accessed 18 February 2023) [in French].
4. Guerre en Ukraine: que peut faire l'enseignement supérieur? [War in Ukraine: what can higher education do?]. URL: <https://blog.headway-advisory.com/invasion-de-lukraine-que-peut-faire-lenseignement-superieur/> (Accessed 17 February 2023) [in French].
5. New tank éducation&recherche URL: <https://education.newstank.fr/article/view/257099/40-chercheurs-ukrainiens-refugier-endroits-plus-surs-berezko-eurodoc.html> (Accessed 16 February 2023) [in French].
6. Sauvegarder la science à la suite d'un conflit [Safeguarding science in the aftermath of conflict]. URL: <https://council.science/fr/current/news/safeguarding-science-in-the-wake-of-conflict/> (Accessed 18 February 2023) [in French].

Стаття надійшла до редакції 20.02.2023

УДК 378.011.3-052:159.922

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.276118>

Оксана Маноха, аспірантка Інституту педагогіки
Національної академії педагогічних наук України

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ, НАВЧАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

Розглянуто проблему формування особистої, соціальної, навчальної компетентності студентів філологічних спеціальностей шляхом реалізації провідних положень аксіологічного підходу в освітній процес закладів вищої освіти. Доведено важливу роль реалізації положень аксіологічного підходу щодо організації освітнього процесу з позицій гуманізму, утвердження цінності людського життя й цінностей демократичного суспільства, зокрема, гідності, рівності, толерантності, справедливості, верховенства права. Уточнено сутність понять “аксіологічний підхід”, “цінність”, “особиста, соціальна, навчальна компетентність”.

Ключові слова: аксіологічний підхід; заклад вищої освіти; особиста, соціальна, навчальна компетентність; студенти філологічних спеціальностей; цінності.

Літ. 15.

Oksana Manokha, Postgraduate Student of Institute of Pedagogy
of National Academy of Educational Sciences of Ukraine

FORMATION OF PERSONAL, SOCIAL, EDUCATIONAL COMPETENCE AMONG STUDENTS OF PHILOLOGICAL SPECIALTIES: AXIOLOGICAL APPROACH

The article is aimed at considering the problem of forming personal, social, learning to learn competence among students of philological specialities through implementing the leading provisions of the axiological approach in the educational process of higher education institutions. The author substantiates the important role of axiological approach in the implementation of the provisions of the axiological approach to the organization of educational process from the standpoint of humanism, the affir-

mation of the value of human life and the values of the democratic society, in particular, dignity, equality, tolerance, justice, and the rule of law. It is proved that one of the main goals of philology students' training should include the formation of a system of universal and profession-oriented values that reflects their attitude to the person (schoolchildren, parents, colleagues) as the highest value of society. It is concluded that such a system of universal and profession-oriented values forms the basis of philology students' personal, social, learning to learn competence as one of the key competences for lifelong learning and is determinant in making personal and professionally important decisions. Moreover, this system manifests itself in the form of social and cultural orientations that guide philology students' social behaviour. It means that the organization of philology students' training on the basis of the fundamental principles of the axiological approach enables to turn them into active and indifferent members of society. The fundamental principles of the axiological approach include the principle of internalization of value orientations, the principle of humanistic orientation of professional training, the principle of respectful attitude to professional activities, the principle of interdisciplinary. The essence of the concepts "axiological approach", "value", "personal, social, educational competence" is clarified in the article.

Keywords: axiological approach; higher education institutions; personal, social, educational competence; students of philological specialties; values.

Постановка проблеми. Реформування освіти в Україні актуалізує потребу в учителях закладів загальної середньої освіти, здатних навчити учнів використовувати наявні знання й самостійно здобувати нові для досягнення особистих і академічних цілей, мислити критично і творчо, не боятися висловлювати й обстоювати власні думки, дбайливо ставитися до власного життя, життя однолітків, близьких і рідних людей, старшого покоління, усвідомлювати необхідність наполегливої праці, самовдосконалення для досягнення поставленої мети, бути готовими до викликів сучасного глобалізованого світового суспільства. Більше того, урахувавши трагічні події, котрі тривають зараз в Україні, одне з найважливіших завдань, яке стоїть перед сучасним учителем, полягає в тому, щоб, по-перше, навчити учнів цінувати неповторність людського життя й навколишнього світу, а по-друге, сформувати в них таку систему загальнолюдських і професійних цінностей, яка надавала б їм змогу ініціювати й реалізовувати позитивні зміни в особистому й у суспільному житті країни. А це означає, що підготовка студентів педагогічних спеціальностей, у тому числі й філологічних, має ґрунтуватися на засадах аксіологічного підходу, оскільки саме його фундаментальні положення сприяють реалізації одного з пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку освіти, зокрема, формуванню у здобувачів освіти національних і загальнолюдських цінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аксіологічний підхід є предметом наукового дослідження Ю. Асеевої, Н. Арістової, І. Беха, Л. Бірюк, В. Бобрицької, М. Євтуха, Т. Калужної, І. Зязюна, О. Малихіна, Л. Нігосяна, В. Огнев'юка, С. Пішуна, Р. Пріми, О. Савченко, О. Семенов, Н. Ткачової, Л. Хоружої. У своїх дослідженнях українські вчені звертаються до проблеми формування предметних та ключових компетентностей студентів різних спеціальностей в освітньому процесі закладів вищої освіти України (В. Андрієвська, Л. Барановська, О. Бондаревська, В. Желанова, В. Ковальчук, О. Малихін, Н. Ткачова, О. Семенов, В. Субота). Питання, пов'язані з удосконаленням професійної підготовки

студентів філологічних спеціальностей, вивчають Н. Арістова, В. Гончарук, І. Гриценко, В. Карпюк, В. Коваль, О. Ковтун, К. Кончович, О. Малихін, Л. Морська, Р. Попов. Проте аналіз наукової педагогічної літератури свідчить, що дотепер проблемі формування особистої, соціальної, навчальної компетентності студентів філологічних спеціальностей шляхом реалізації провідних положень аксіологічного підходу в освітньому процесі закладів вищої освіти не приділялося достатньої уваги.

Мета статті – обґрунтувати доцільність реалізації провідних положень аксіологічного підходу щодо формування особистої, соціальної, навчальної компетентності студентів філологічних спеціальностей як однієї з ключових компетентностей для навчання впродовж життя.

Виклад основного матеріалу. Розв'язання проблеми формування особистої, соціальної, навчальної компетентності студентів філологічних спеціальностей шляхом реалізації провідних положень аксіологічного підходу в освітній процесі закладів вищої освіти значною мірою залежить від розуміння змісту і сутності таких понять, як "аксіологічний підхід", "цінність", "особиста, соціальна, навчальна компетентність".

Теоретичний аналіз наукових доробків українських і зарубіжних учених (Н. Арістова, І. Бех, Л. Бірюк, О. Бондаревська, В. Гончарук, І. Гриценко, Т. Калужна, В. Карпюк, В. Ковальчук, О. Малихін, С. Пішун, Р. Пріма, О. Семенов, О. Топузов, С. Уска, П. Чжион), які вивчають проблему вдосконалення підготовки суб'єктів навчання у закладах освіти різного рівня дає підстави стверджувати, що аксіологічний підхід зумовлює організацію освітнього процесу з позицій гуманізму, утвердження цінності людського життя й цінностей демократичного суспільства, зокрема, гідності, рівності, толерантності, справедливості, верховенства права. Л. Бірюк та С. Пішун вважають, що аксіологічний підхід – це "галузь педагогічного знання, яка розглядає освітні цінності з позицій самої цінності людини..." [3, 161]. Учені глибоко переконані, що реалізація положень аксіологічного підходу в освітньому процесі закладів вищої освіти уможливило вивчення механізмів

перетворення цінностей культури на світ особистості, а також залежності між розвитком особистості та змінами, які відбуваються у системі суспільних цінностей [3]. Упровадження аксіологічного підходу, як зазначають Л. Бірюк та С. Пішун, надає змогу розглядати “освіту як педагогічний феномен, що знаходить своє відображення в ключових ідеях педагогічної аксіології, серед яких: фундаментальність і універсальність гуманістичних цінностей; єдність цілей і засобів освіти; пріоритет ідеї свободи особистості” [3, 163].

Під аксіологічним підходом Р. Пріма розуміє певну стратегію, яка є визначальною для розвитку професійного мистецтва, використання педагогічних ресурсів щодо розвитку особистості, а також проектування перспектив удосконалення системи освіти [9].

Одним із основних понять аксіологічного підходу є поняття «цінність». У сучасній науковій педагогічній і філософській літературі можна знайти різні підходи до визначення його сутності й змісту, а саме:

– термін, який позначає належне й бажане, на відміну від реального, дійсного [11, 707];

– стрижневе утворення особистості, системний компонент культури, вираз потреби в людяності [5, 470];

– об’єкти реальної дійсності, що мають значення для людини, сприяють реалізації її потреб [12, 45].

У контексті нашого дослідження слушно вдається думка О. Стасевської, яка розглядає цінності як невіддільний атрибут внутрішнього світу особистості та його індивідуального буття. Учена наголошує на тому, що цінності виконують роль “своєрідних духовних опор, які впорядковують дійсність, привносять у неї певний смисл та оціночні моменти” [10, 64].

Одна з важливих умов професійного самовизначення й особистісного становлення майбутніх педагогів, на думку П. Чжиюн, полягає в формуванні в них системи професійних цінностей [12]. Дослідник акцентує увагу на тому, що саме професійні цінності надають майбутнім педагогам змогу досягти успіху під час здійснення педагогічної діяльності, набутти практичний досвід й розкрити внутрішній потенціал.

Н. Арістова вважає, що поряд із потребами, настановами й інтересами цінності посідають важливе місце в мотиваційній структурі особистості [1; 2]. Саме в них виявляється свідоме ставлення особистості до себе, людей, життя, а в професійних цінностях – ставлення майбутнього фахівця до обраної професії. Учена твердо переконана, що наявність у студентів філологічних спеціальностей сформованої системи загальнолюдських і професійних цінностей допомагає їм свідомо обрати власний життєвий і професійний шлях. Більш того, така система стає

основою ціннісних орієнтацій, якими студенти філологічних спеціальностей керуються під час прийняття важливих рішень.

Задля того, щоб стати справжнім фахівцем своєї справи, взірцем високоосвіченої й соціально активної людини, яка відкрита до плідної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу, здатна до набуття нового досвіду, готова до особистісного і професійного саморозвитку й самовдосконалення, підготовка студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти має бути спрямована на формування в них особистої, соціальної, навчальної компетентності як однієї з ключових компетентностей для навчання упродовж життя. Під особистою, соціальною, навчальною компетентністю розглядаємо “здатність особистості до саморефлексії, ефективного управління часом й інформацією, працювати з іншими в конструктивному ключі, залишатися стійкими й керувати власним навчанням й кар’єрним розвитком. ... здатність особистості справлятися з невизначеністю і складнощами життя, учитися вчитися, підтримувати власне фізичне й емоційне благополуччя, керувати фізичним і психічним здоров’ям, вести здоровий спосіб життя з орієнтацією на майбутнє, надавати особливе значення конфліктам та й уміти їх вирішувати у всеохопний й підтримуючий спосіб” [13].

Студенти філологічних спеціальностей є носіями української культури і зовнішніми ретрансляторами культури країни (країн), мову (мови) якої вони вивчають. Учені переконані (Н. Арістова [1; 2], В. Гончарук [4], І. Гриценко [7], В. Карпюк [8], В. Ковальчук [14], О. Малихін [7; 8; 14]), що формування у них системи загальнолюдських і професійних цінностей, яка відображає їхнє ставлення до людини (учня, батьків, колег) як до найвищої цінності суспільства, має стати однією з головних цілей їхньої підготовки. Варто зазначити, що організація професійно орієнтованого навчання студентів філологічних спеціальностей на засадах урахування основоположних принципів аксіологічного підходу, сприяє формуванню в них наукового, життєвого й демократичного світогляду, завдяки якому вони стають активними і небайдужими членами суспільства, усвідомлюють важливість досягнень людського пізнання, соціальну цінність людини, важливість відповідального ставлення до суспільства і до людей, які їх оточують. Водночас організоване в такий спосіб навчання сприяє формуванню у студентів філологічних спеціальностей шанобливого ставлення до культурної спадщини, віросповідання та мови спілкування народів, які населяють Україну й інші країни світу. Ми, услід за Р. Прімою, серед основоположних принципів аксіологічного підходу виокремимо такі: принцип інтеріоризації ціннісних орієнтацій, принцип гуманістичної спрямованості фахової підготовки, принцип ціннісного ставлення

до професійної діяльності, принцип міждисциплінарності [9]. Так, принцип інтеріоризації ціннісних орієнтацій ґрунтується на тому, що підготовка студентів філологічних спеціальностей має ефективно забезпечувати трансляцію загальнолюдських і професійних цінностей, які становлять сукупність гуманітарних пріоритетів сучасного суспільства [2]. Принцип гуманістичної спрямованості фахової підготовки студентів філологічних спеціальностей уможлиблює усвідомлення ними власної ідентичності, належності до певного народу, цінності духовної культури людства, а також надає змогу прищепити найсуттєвіші морально-етичні принципи професійної діяльності тощо. Принцип ціннісного ставлення до професійної діяльності орієнтує освітній процес на розвиток світоглядної позиції студентів філологічних спеціальностей, яка відображає визнання ними обраної професії як цінності, а також створює сприятливі умови для розкриття ними власного творчого потенціалу, вияву активності в оволодінні професійно важливими знаннями, вміннями і навичками. Принцип міждисциплінарності надає змогу імплементувати в підготовку студентів філологічних спеціальностей інноваційні ідеї в галузі педагогіки, психології, філософії та соціології задля ефективного формування у них системи загальнолюдських і професійних цінностей, котра становить основу особистої, соціальної, навчальної компетентності як однієї з ключових компетентностей для навчання упродовж життя.

Висновки. Отже, формування у студентів філологічних спеціальностей системи загальнолюдських і професійних цінностей нерозривно пов'язано з формуванням у них особистої, соціальної, навчальної компетентності як однієї з ключових для навчання впродовж життя. Саме система загальнолюдських і професійних цінностей, яка складає основу особистої, соціальної, навчальної компетентності студентів філологічних спеціальностей, виявляється у формі соціокультурних орієнтирів, що спрямовують їхню соціальну поведінку, діяльність і є визначальними під час прийняття особистих і професійно важливих рішень. Реалізація провідних положень аксіологічного підходу в підготовці студентів філологічних спеціальностей забезпечує формування у них певної системи загальнолюдських і професійних цінностей, яка становить основу особистої, соціальної, навчальної компетентності як однієї з ключових компетентностей для навчання впродовж життя, і яка є визначальною щодо виявлення ними власного ставлення до себе, до навколишніх, діяльності та життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арістова Н. Актуалізаційно-ціннісний компонент професійної суб'єктності майбутніх філологів. *Молодь і ринок*. Щомісячний науково-педагогічний журнал. Дро-

гобич, 2018. № 4 (159). С. 15–20. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.131337>.

2. Арістова Н.О. Теоретичні і методичні засади формування професійної суб'єктності майбутніх філологів: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Національний авіаційний університет. Київ, 2017. 572 с.

3. Бірюк Л., Пішун С. Аксіологічний підхід до формування професійно спроможної особистості майбутніх учителів початкових класів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. № 56 (1). С. 161–166. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-1-23>.

4. Гончарук В. Теоретичні основи формування етнокультурної компетентності майбутнього вчителя-філолога. *Педагогічний часопис Волині*. 2018. № 3 (10). С. 8–13.

5. Каложна Т.Г. Педагогічні основи становлення аксіологічної парадигми в освіті. *Гілея*. 2011. № 45. С. 463–471.

6. Малихін О.В., Бондаревська О.М. Застосування “Tell me more” у процесі формування гуманітарної компетентності студентів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. № 68 (6). С. 100–111. <https://doi.org/10.33407/itlt.v68i6.2263>.

7. Малихін О.В., Гриценко І.С. Формування загальнокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей: монографія. Київ, 2015. 492 с.

8. Малихін О.В., Карпюк В.А. Методика застосування ІКТ у процесі формування лінгвокраїнознавчої компетентності студентів-філологів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. № 68. С. 112–124. <https://doi.org/10.33407/itlt.v68i6.2171>.

9. Пріма Р. Аксіологічні орієнтири у професійній підготовці майбутнього педагога-вихователя. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Серія: Педагогіка та психологія. Чернівці, 2012. № 635. С. 171–176.

10. Стасевська О.А. Система цінностей як основа буття сучасного українського суспільства. *Вісник Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”*. 2014. № 1 (20). С. 62–76.

11. Філософський енциклопедичний словник: енциклопедія / Шинкарук В.І. та ін. Київ: Абрис, 2002. 742 с.

12. Чжион П. Сутність поняття “професійні цінності”. *Освітні обрії*. 2019. № 1 (48). С. 43–46.

13. Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (2018/C 189/01). (2018). *Official Journal of the European Union*, C 189/1–C 189/13. Available at: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7) [in English].

14. Malykhin O.V., Aristova, N.O. & Kovalchuk V.I. (2019). Investigation into open educational resources for learning English in developing future philologists' instrumental values. *Society. Integration. Education. Proceedings the International Scientific Conference*, 3, 512–526. <https://doi.org/10.17770/sie2019vol3.3833>.

15. Topuzov, O., Malykhin, O., Usca, S., & Aristova, N. (2021). Ukrainian-Latvian Comparative Studies on University Education: Common European Values and Current Challenges. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*, 1, 696–706. <https://doi.org/10.17770/sie2021vol1.6423>.

REFERENCES

1. Aristova, N. (2018). Aktualizatsiino-tsinnisnyi komponent profesiinoi subiektnosti maibutnix filolohiv [Actualizing-and-evaluative component of professional subjectivity of

future philologists]. "Youth and market". Monthly scientific-pedagogical journal. Drohobych, Vol. 4 (159), pp. 15–20. [in Ukrainian].

2. Aristova, N.O. (2017). Teoretychni i metodychni zasady formuvannya profesiinoi subiektnosti maibutnikh filolohiv [Theoretical and methodological basis of forming future philologists' professional subjectness]. *Doctor's thesis*. National aviation university. Kyiv, 572 p. [in Ukrainian].

3. Biriuk, L. & Pishun, S. (2022). Aksiolohichniy pidkhd do formuvannya profesiino spromozhnoi osobystosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Axiological approach to the formation of future primary school teachers' professionally capable personality]. *Current issues of humanitarian sciences*. Vol. 56 (1), pp. 161–166. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-1-23>. [in Ukrainian].

4. Honcharuk, V. (2018). Teoretychni osnovy formuvannya etnokulturnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia-filoloha [Theoretical foundations of the formation of future philology teacher's ethnocultural competence]. *Pedagogical journal of Volyn*. Vol. 3 (10), pp. 8–13. [in Ukrainian].

5. Kaliuzhna, T.H. (2011). Pedagogichni osnovy stanovlennia aksiolohichnoi paradyhmy v osviti [Pedagogical basis for developing axiological paradigm in education]. *Hileya*. Vol. 45, pp. 463–471. [in Ukrainian].

6. Malykhin, O.V. & Bondarevska, O.M. (2018). Zastosuvannya "Tell me more" u protsesi formuvannya humanitarnoi kompetentnosti studentiv [The use of "Tell Me More" in the forming process of students' humanitarian competency]. *Information technologies and teaching aids*. Vol. 68 (6), pp. 100–111. <https://doi.org/10.33407/itlt.v68i6.2263>. [in Ukrainian].

7. Malykhin, O.V. & Hrytsenko, I.S. (2015). Formuvannya zahal'nokulturnoi kompetentnosti studentiv filolohichnykh spetsialnostei [Formation of general cultural competence among students of philological specialties]. Kyiv, 492 p. [in Ukrainian].

8. Malykhin, O.V. & Karpiuk, V.A. (2018). Metodyka zastosuvannya IKT u protsesi formuvannya lnhvokrainoznavchoi kompetentnosti studentiv-filolohiv [Methodical techniques of using ICT in the process of forming the students-philologists' linguistic and country study competency]. *Information tech-*

nologies and teaching aids. Vol. 68, pp. 112–124. <https://doi.org/10.33407/itlt.v68i6.2171>. [in Ukrainian].

9. Prima, R. (2012). Aksiolohichniy oryentyr u profesiinii pidhotovtsi maibutnoho pedahoha-vykhovatel'ia [Axiological guidelines in the professional training of a future teacher and educator]. *Scientific Bulletin of the University of Chernivtsi. Series: Pedagogy and psychology*. Chernivtsi, 635. pp. 171–176. [in Ukrainian].

10. Stasevska, O.A. (2014). Systema tsinnostei yak osnova buttia suchasnoho ukrainskoho suspilstva [The system of values as the basis of existence of modern Ukrainian society]. *Bulletin of the National University "Law Academy of Ukraine named after Yaroslav Mudryi"*. Vol. 1 (20), pp. 62–76. [in Ukrainian].

11. Filosofs'kyi entsyklopedychnyi slovnyk (2002). [Philosophical encyclopedic dictionary]. (Ed.). Shynkaruk V.I. et al. Kyiv, 742 p. [in Ukrainian].

12. Chzhyiun, P. (2019). Sutnist poniattia "profesiini tsinnostei" [The essence of the concept of "professional values"]. *Educational horizons*. Vol. 1 (48), pp. 43–46. [in Ukrainian].

13. Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (2018/C 189/01). (2018). *Official Journal of the European Union*, C 189/1–C 189/13. Available at: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&rid=7](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&rid=7) [in English].

14. Malykhin, O.V., Aristova, N.O. & Kovalchuk, V.I. (2019). Investigation into open educational resources for learning English in developing future philologists' instrumental values. *Society. Integration. Education. Proceedings the International Scientific Conference*, Vol. 3, pp. 512–526. <https://doi.org/10.17770/sie2019vol3.3833>. [in English].

15. Topuzov, O., Malykhin, O., Usca, S. & Aristova, N. (2021). Ukrainian-Latvian Comparative Studies on University Education: Common European Values and Current Challenges: *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference*, Vol. 1, pp. 696–706. <https://doi.org/10.17770/sie2021vol1.6423>. [in English].

Стаття надійшла до редакції 24.01.2023

"Національне виховання є органічним елементом освіти і охоплює всі складові системи освіти".

Державна національна програма "Освіта"

(Україна XXI століття)

"... на цій лінії зіткнення добра і зла ви бачите, як різюче відрізняються ці дві системи цінностей: одна руйнує, інша – створює. Тому кожен раз, коли ви бачите атаку на свої цінності, якщо навіть ця атака не стосується вас особисто, сприймайте це як щось особисте, тому що ваша свобода, ваша гідність, ваша можливість для творчості – це ті фундаментальні передумови, які необхідні для збереження цього світу. Нашого світу. Світу добра".

Оксен Лисовий

український учитель, організатор освіти

"В силу самої своєї природи наука і логічне мислення ніколи не здатні судити, що можливо, а що – ні. Їх єдине призначення – пояснювати те, що було зафіксовано досвідом і спостереженнями".

Рудольф Штайнер

австрійський вчений, філософ

